

Za vlády turecké převažoval přímý vliv sultánů, čímž bylo zabráněno tvoření elity. Říkalo se o těchto krajích, poněkud zlomyslně, že Turci na nich prováděli umělý výběr obrácenou cestou. Unášeli nejkrásnější dívky pro své harémy a muže pro janičářské sbory. Obzvláště v ohledu hospodářském a intelektuelním uplatňovala se tato politika, následkem čehož byly národy drženy v úplné nevědomosti, čímž zabráněno vytvoření střední vrstvy, bohaté a vzdělané.

* * *

Ihned po osvobození dali se tito národově do práce k zahlázení těchto nedostatků, což se jim zdařilo v různé míře. Počet analfabetů na př. v Bulharsku klesl na nulu, zatím co v jiných zemích zůstal značný. Mnohem nesnadnější však bylo vytvoření měšťanstva, k němuž je potřebí mnoho času a velmi příznivých hospodářských podmínek.

Mnozí se pohoršují nad nestálostí některých balkánských vlád a nad jejich politickými metodami. Je to však farizejství. Je otázka, kolik národů za stejných podmínek by se chovalo lépe. Parlamentarismus přenesený ze západu nefunguje proto mnohdy na Balkáně dostatečně, poněvadž není přizpůsoben místním podmínkám.

Není to nedostatkem osobností. Všechny balkánské státy mají prvořadě zahraniční ministry, nemluvíme-li vůbec o státnících jako jsou král jugoslávský a bulharský, ghazi Kemal Paša v Turecku. Neschází tedy politických osobností nýbrž spíše politický duch.

Je však třeba ještě i hospodářské základny. Uvědomíme-li si, jak Turecko vyčerpalo balkánské státy, pochopíme snadno, co námahy stálo dosíci takového stavu, jako mají dnes. Avšak je třeba ještě mnoho vykonati zvláště v oboru veřejných prací.

K tomu je však třeba peněz, spořivosti a míru. Bude-li balkánský mír trvalý, kyne celému poloostrovu nejkrásnější budoucnost, neboť jsou to země bohaté, lid pracovitý. Jen války zdržovaly je až dosud ve vývoji.

Je úkolem evropské diplomacie postaviti se v čelo všeobecnému hnutí pro udržení míru, k smažení starých nenávistí a k připravování rozhodnutí dohodami. To je nejdůležitější úkol konsolidace nové Evropy.

Dr. Ch.

Z REVUÍ A ČASOPISŮ.

JE DEMOKRACIE OMYL? (*Current History*, květen 1928).

(*Dokončení.*)

James T. Shotwell odpovídá autokratům jako historik. Nechce podati uceleného výkladu o demokracii, nýbrž chce jen říci několik poznámek k názorům excísaře Viléma a Mussoliniho.

Základním kamenem světového názoru Vilémova je přesvědčení, že poddaní jsou děti, které nejsou schopny rozumného uvažování. Zdá se, že neví přesně, co je to demokracie. Pro něho je demokracie totéž jako nemyslíci, nerozumná, neodpovědná chátka, plná zvěle a slepá oběť nesvědomitých vůdců. Je potřebí moudrosti císaře nebo Vůdce, aby zabránila jejím sklonům k násilí a aby chránila bohem ustanovený řád světa. Celý svět je dítě a potřebuje moudrosti vladaře, aby jej řídila. Že vladaři jsou mnohdy také děti — na to zapomíná.

Chce-li se někdo přesvědčiti, jaký je rozdíl mezi autokratickým režimem a obdobím politické svobody, stačí srovnati dějiny první polovice XIX. stol. (Waterloo — 1848), charakterisované Metternichem, Alexandrem I. a »Svatou Aliancí« a dějiny druhé polovice téhož století, kdy jen velmi nespěšně se počíná vyvíjeti demokratický řád. Stačí zodpověděti si jen jednu otázku: Kdo měl jasnější představu o možnostech a skutečnostech lidstva: Metternich nebo Lincoln?

Nesmí se zapomínati, že demokracie je příliš mladá, než aby mohla pracovati bez chyb a omylů.

Hospodářské a průmyslové problémy dneška ukládají jí úkoly, které neměly předchůdců v dějinách a pole politické působnosti vlády je dnes mnohem širší. Není snad tedy fašismus právě dnes jedinou schopnou formou vlády? Prusko za Bismarcka bylo také vlastně fašistické, a srovnáme je s německou republikou, která trvá teprve deset let! V hodině největšího jejího ponížení, nejhorších hospodářských i sociálních podmínek, stává se prostý sedlák jejím presidentem a spolu s »nemyslnou chátrou« řídí její osudy takovým způsobem, že období od císaře k Ebertovi neznámá úpadek, nýbrž nesmírný pokrok.

Mládí demokracie znamená, že stále ještě není hotova se svými pokusy ve vládě. Stále ještě pracuje se zděděnou formou parlamentu, která se musí přizpůsobit nové situaci. Ještě větší změny musejí nastati v ohledu technické výkonnosti. Parlamenty trpí různorodostí členů i jejich programů; není však tak těžké vybrati z různorodých členů ty, kteří jsou vhodni pro určité úkoly, není nemožné sestaviti ucelený program z beztvárného množství navrhovaných zákonů. A tu je možná jediná cesta, která je v demokracii tím důležitější: výchova všech vrstev národa. Největší reformou Mussoliniho možno nazvati založení Vysoké školy politické v Římě, tak jako Simons založil podobnou v Berlíně. V těch se demokratická mládež učí skutečné práci a ne pouze akademickým teoriím o vědách státních.

FBS.

MANDŽURSKO – OŘÍŠEK ČÍNSKO-JAPONSKÝCH STYKŮ.

V posledním čísle *Foreign Affairs* probírá otázku Mandžurska s hlediska japonského korespondent tokijského »Niki-Niki« ve Washingtonu K. K. Kawakami.

Právě tím prohlašuje, že hlavní zásady dnešní politiky Japonska vůči Číně jsou tyto: Japonsko se definitivně zřeklo útočných nebo imperialistických úmyslů. Nikdy při tom neztratí ohledy na sebezachování, předlidnost své země a nedostatek surovin. Nemá nic proti nacionalistickému hnutí v Číně, ani proti tomu, chce-li Čína revidovati své zahraniční smlouvy, ale vyžaduje, aby se to dalo rádnou diplomatickou cestou.

Obrat v japonské zahraniční politice nastal po Washingtonské konferenci 1921–22. Jednou z hlavních úloh této konference bylo brzdit činnost a vliv Japonska v Číně. Japonsko se podrobilo ve všem, třebaže nutno doznati, že některé požadavky se mu zdály přímo namířeny proti němu. Dnes, po šestileté bilanci této politiky, se zdá, že byla celkem Japonsku prospěšná.

Na neštěstí změnily se podmínky v Číně po roce 1925 takovým způsobem, že Japonsko, které má v Číně ohromné investice a průmyslové podniky, a které je čím dál tím více odvislé od této země potravou i nerostnými surovinami, je velmi znepokojeno. Kdyby jeho zájmy mohly býti chráněny přátelsky, dobře, ale nestačí-li přátelská politika, musí se sáhnouti k jiným prostředkům. Žádná vláda, která by tohle nenahlédla, neudrží se dlouho proti nátlaku veřejnosti.

Změna vlády v dubnu 1927 byla sice způsobena hlavně finančními nepořádky, ale veřejnost byla také nespokojena s vyčkávací politikou vůči Číně. Jakmile baron Tanaka vzal do rukou otěže vlády, svolal konferenci o čínských otázkách, na niž sice bylo prohlášeno, že se Japonsko nemíní vměšovati do čínských věcí, ale pokud se týče Mandžurska a Mongolska, že tato území mají pro Japonsko takovou důležitost, že se cítí samo zodpovědno za mír a bezpečnost v těchto končinách.

Hlavním zájmem Japonska v Mandžursku jsou dráhy, které zaručují dopravu potravin a surovin pro průmysl, a z nich nejdůležitější je dráha v Jižním Mandžursku. Již r. 1905 byla podepsána smlouva mezi Japonskem a Čínou na ochranu této dráhy; Čína se v ní zavazuje, že nepostaví žádnou jinou dráhu, která by tuto poškozovala. Avšak již r. 1907 se pokoušela jednati proti úmluvě a nyní v posledních dvou letech Čansolin postavil několik paralelních tratí, přes protesty Japonska. Mělo Japonsko právo vyhradit si právo veta v otázce této dráhy? Mělo, protože nebyť Japonska, bylo by se celé Mandžursko a i severní Čína dostala Rusům. Přesto Čína tajně smluvila s Ruskem alianci bez vědomí Japonska. Ostatně i Amerika na příklad má s Čínou podobnou smlouvu o dráze Hankov-Kanton.

Japonsko uznává, že vývoj Mandžurska je takový, že by snad sneslo nové železnice — a bylo by ochotno je Číně povolit — ale Čína musí uznat smlouvu z r. 1905 a podle ní musí Japonsko o svém úmyslu uvědomit.

Japonsko žádá, aby mu byla pronajata půda v Jižním Mandžursku k účelům obchodním a osídlovacím, poněvadž vidí v Mandžursku a ve středním Mongolsku zdroj pro zásobování svého vzrůstajícího obyvatelstva. Z toho by měla zase jen Čína prospěch, poněvadž by se dostal do země japonský kapitál a čínskému obyvatelstvu by se otevřelo nové pole zaměstnanosti. Toto žádané privilegium pachtu je následek známých »Jednadvaceti požadavků« z r. 1915, z nichž 16 Amerika schválila a zbývajících pěti se Japonsko zleklo na Washingtonské konferenci. Požadavek pachtu půdy Amerika tehdy neodmítla.

Při úvahách o politice Japonska vůči Číně nelze přehlédnouti činnost a plány Sovětského Ruska na Dálném Východě, velmi důležité pro oba státy. Říká se často, že bolševické Rusko je právě takovým rušivým elementem na Východě, jako bylo Rusko carské, a že se jeho plány nutně musí dostat do kolise s politikou Japonska, která tam chce udržeti mír a pořádek. I ministerský předseda Tanaka v prvních dobách ukazoval na toto nebezpečí se strany Ruska, v poslední době se však změnil a z rusofoba z doby revoluce 1917 stal se přítel Sovětů. A je to dost vysvětlitelné: Rusko i Japonsko mají do jisté míry stejný zájem na Mandžursku a vědí, že se tam musí vzájemně podporovati. Mimo to by Japonsko rádo získalo od Ruska jednak možnost rozvinouti své zemědělství v některých krajích Sibíře, jednak právo rybaření v ruských řekách. Na druhé straně ovšem je mezi Ruskem a Japonskem v Mandžursku dosti značná rivalita, hlavně na poli hospodářském. Ruské dráhy, dovážející úrodu do Vladivostoku a japonské, které zásobují přístav Dairen, hledí se navzájem předstihnouti a strhnouti na sebe co možno největší obchod.

V ohledu strategickém nemůže Japonsko nevidět, že Mongolsko se svou vládou, armádou a financemi, kontrolovanými Sověty, je vlastně území ruské. Japonsko tedy ví dobře, že musí být s Ruskem opatrné a že si musí dát pozor na Sibíř i na Mongolsko.

Shrneme-li, je vlastně pro Japonsko čínská otázka otázkou mandžurskou, a jádrem jejím jsou železnice. Jihomandžurská železnice, majetek Japonska, je pravým dobrodíním kraje, který povznesla z chudoby. A Japonci nemohou snést, aby tento úrodný kraj propadl zkáze a loupežení. Za dnešního neblahého stavu věcí v Číně je toto rozhodnutí Japonska nutné, ať již je oprávněno čili nic.

FBS.

SOCIÁLNÍ POMĚRY V SOVĚTSKÉM RUSKU.

S. Zagorsky nakreslil podrobný rozbor ruských sociálních poměrů v prosincovém čísle *Le monde slave* (IV. 1927, 11/12).

Základní myšlenkou ruské revoluce byly tyto zásady: »Světová válka zničila starý kapitalistický režim, přišlo období socialistické společnosti. Rusko první se chopilo příležitosti zavést socialistický režim a zavede jej na celém světě.« Avšak bolševická revoluce narazila na hospodářské, sociální a politické překážky; učinila s počátku veliký skok kupředu, ale musila opět ustupovati a obnovovati stará sociální zřízení s touž energií, s jakou je nejdříve ničila. Jedno je jisto: dnešní režim není režimem socialistickým. Jaká je tedy bilance bolševické revoluce?

Hospodářství sovětského Ruska je rozděleno na dva úseky: hospodářství socialistické a soukromé. První se skládá ze znárodnělého průmyslu, znárodnělé dopravy, monopolizovaného zahraničního obchodu, části vnitrozemského obchodu, družstevnictví kontrolovaného státem, úvěru téměř monopolizovaného a hospodářství obcí. Socialistické hospodářství zaměstnává 20·5 milionů obyvatel (sedminu všeho obyvatelstva); z národních příjmů 19 miliard rublů připadá na ně pouze 7%. Zbytek (93%) připadá na hospodářství soukromé: 112 milionů zemědělců (83%), 3 miliony řemeslníků, půl milionu malých obchodníků, několik set tisíc nové buržoasie. Základem soukromého hospodářství je zemědělství. Z 23 milionů usedlostí se 111 milionů desatin země je pouze 30. 600 zemědělských

výrobních družstev s jedním milionem desatin pozemků a 670.700 pracovníky. Veliký průmysl je z 96% v rukou státu, malý průmysl z 60%, obchod z 35% (42% družstva a 24% soukromníci). Soukromé hospodářství zaujímá vedle hospodářství postátněného důležité místo. Třeba ovšem říci, že znárodnění průmyslu a obchodu udržuje se dnes pouze hospodářským, ba často i politickým násilím. Mezi hospodářstvím státním a soukromým není mírného soužití ani loyální konkurence. Postátněné hospodářství je chráněno všemi prostředky teroru, jaké má k dispozici státní správa diktatorského režimu. Avšak ani tato opatření nestačí; třeba stále zvyšovati výkonnost postátněných podniků. Je však velmi nesnadno obnovovati nástroje a zlepšovati suroviny. Proto se dosahuje zvýšené výkonnosti podniků hlavně zvýšením výkonnosti dělnictva. Zavádí se práce od kusu a zároveň snižuje plat od kusu; povoluje se ve značné míře práce přes čas; upevňuje se kázeň přísným dozorem; povoluje se práce žen a dětí. — 70% průmyslového dělnictva pracuje od kusu. Dělníci jsou malými výdělky nuceni k práci přes čas, takže osmihodinová pracovní doba je v některých průmyslových odvětvích mrtvou literou. Zvýšené úsilí dělnictva má však také jiné následky: mnoho úrazů, zvláště když správy postátněných podniků staví se často proti ochranným zařízením v továrnách. — Nezaměstnanost je stále větší: 848.000 v 1924/25, 1.017.000 v 1925/26 a 1.353.000 v 1926/27. — Bytové poměry dělnictva jsou špatné a stále se zhoršují. A tak znárodnělý průmysl se udržuje, případně kvantitativně pokračuje, jen za cenu zvýšení dělníkovy výkonnosti. — Udržuje se však i tím, že využívá zemědělců. Na průmyslové výrobky stanoví stát vysoké monopolní ceny. Zemědělské výrobky pak kupuje stát o 15–40% laciněji než ve volném obchodě. Zemědělcův podíl na cenách zemědělských výrobků prodávaných státem je nyní 39–54%, kdežto před válkou byl 70%. Také postátněný obchod užívá konjunktury malé nabídky a velké poptávky k zvyšování cen. Tak zemědělci pomáhají udržovati znárodnělý obchod a průmysl, nehledě k tomu, že platí průměrně desetinu svých příjmů na daních. Co za to dostali? Půdu, na kterou čekali dvě století. Ale usedlosti jsou průměrně malé a mají k dispozici jen 67% předválečného inventáře (živého i mrtvého). Značná část obyvatelstva nemá možnosti živiti se výtežkem vlastní půdy; dnes je už 5 milionů zemědělských dělníků. Zemědělskou námezdnou práci uznala vláda před dvěma roky. Zagorsky uzavírá: socialistické hospodářství se zakládá na využití dvou tříd, jichž jménem komunistická strana se ujala vlády: dělníků a sedláků. Je však pouze tato negativní bilance?

Nikoli. Tvoří a upevňují se opět i staré sociální třídy, do nichž přistupují nové složky. Nezdár sovětského hospodářství a úspěch hospodářství soukromého značí upevnění těchto tříd nejen po stránce hospodářské, nýbrž i sociální. — Tvoří se především zemědělská buržoasie, založená na soukromém kapitalistickém hospodářství. Komunistická strana dlouho doufala, že se jí podaří socialisace zemědělské výroby, ale dnes uznává, že nedosáhla úspěchu. Bohaté usedlosti činí 20% všech usedlostí, mají však 43% pozemků, kdežto malé usedlosti činí 31% ze všech a mají jen 11% půdy. Tak jsou malí zemědělci nuceni pronajímat svou půdu i práci bohatým sedlákům. Sovětští znalci nejen přiznávají toto sociální rozvrstvení venkova na bohaté a chudé, nýbrž vidí v něm dokonce činitele pokroku, jehož třeba využítí (Kondratev). A tak prvním velikým úspěchem revoluce je vytvoření agrární buržoasie. — Revoluce zničila velikou buržoasii průmyslovou, obchodní a finanční. Avšak malá buržoasie se brzy opět objevila a stále vzrůstá. Devět desetin maloživnostenské výroby je v soukromých rukou. Této výrobě poskytuje soukromý obchodní kapitál úvěry, nástroje a suroviny, činí tak tuto výrobu na sobě závislou a organizuje ji na základě kapitalistického podnikání. Mezi všemi formami soukromého podnikání je stálý styk. Zemědělské hospodářství, malý průmysl, soukromý obchod a soukromý úvěr tvoří kruh, v němž se uskutečňuje proces hromadění kapitálu. Utvořila se střední třída, již nemělo staré Rusko. Bolševická revoluce pozdvihla tuto střední buržoasii, která dnes nahrazuje šlechtu a vysokou buržoasii. Jako na venkově, tak i ve městě přispěla revoluce k demokratisaci a upevnění drobného vlastnictví. — Kromě toho ukazuje se opět průmyslová a obchodní buržoasie. Objevuje se opět nerovnost v rozdělení příjmů. 76,6% poplatníků má příjem menší než 1.000 rublů čtvrtletně (45,7% všeho soukromého příjmu), 19,9% má příjem od 1.000 do 3.000 rublů (31,9% všeho příjmu) a 3,5% má příjem nad

3.000 rublů (22·40/0 všeho příjmu). Objevuje se soustředování majetku, existují zase řemeslní finančníci »černé« bursy atd., zkrátka kapitalistické hospodářství dobylo znovu určitého místa v hospodářském životě země. Jaké postavení má vlastně dělnická třída? Zůstává sice legálně vládnoucí třídou privilegovanou, jež má určité materiální a sociální výhody, jichž neznala před revolucí, ale hmotné podmínky dělnictva jsou přes to špatné. Sedlákům se splnil jejich sen: dostali půdu. Drobná buržoasie nabývá stále větší důležitosti a i nová průmyslová buržoasie se počíná organisovat. Pro tyto třídy pouhá existence znamená už vítězství. Ale postavení dělníků bylo jiné. Oni nemusili zápasit o právo na existenci, nýbrž jim kreslili obraz nové společnosti, v níž nebude starých tříd a zejména starého vykořisťování člověka člověkem. Avšak námezdných dělníků, na nichž spočívá vláda sovětů, je dnes pouze 10,366.000, t. j. 70/0 všeho obyvatelstva. Bylo třeba činiti rozdíly i mezi dělnictvem, z nichž někteří jsou nyní lépe placeni než jiní. V soukromých podnicích jsou často dělníci využíváni a udržováni v závislosti soustavou záloh a půjček. Odborová sdružení jich dostatečně nechrání, jejich důvěrníci dostávají často od podnikatelů zvláštní odměny. Účast dělnictva na správě závodů vytvořila novou třídu úředníků z dělnictva, kteří se často dělnické třídě odcizují. Konflikty mezi nimi a dělníky jsou časté. Dělnictvo samo účastní se jen málo odborového života; často nezůstává z odborového hnutí než byrokratická mašinerie sekretariátů, které pro pasivní masu dělníků jsou právě takovou autoritou jako tovární správa. Odborová sdružení stala se státními orgány; tím ztratila svobodný a spontanní ráz dělnického hnutí. — Zagorsky resumuje: bolševický režim dosud nedokázal, že dovede použití ohromných hospodářských sil, jichž se zmocnil, hospodárněji a účelněji, než se dalo za starého režimu. Aby se aspoň udržel, musí užívatí hospodářského i politického násilí, činiti ústupky soukromému hospodářství a spolupracovati se sociálními silami, jež toto soukromé hospodářství reprezentuje. Ale tento systém soužití dvou hospodářských soustav není ani stabilní ani definitivní. Po desítiletém trvání sovětů objevuje se základní problém ruské revoluce: potlačí socialistické živly živly soukromokapitalistické nebo se udrží diktatura komunistické strany obratným manévrováním mezi různými hospodářskými silami? Dr. K. Jk.

PUJČKY A OPLÁTKY.

V úvodním článku 8. č. *Naší doby* navázal její redaktor *Dr. Josef Macek* na snížení dovozního cla na surový cukr anglickou vládou za tím účelem, aby se domácím rafineriím umožnilo nabízetí doma rafinovaný cukr levněji, než zač přijde z ciziny. Opatření vyvolalo u nás poplach, neboť jest tím znemožněn dovoz našeho hotového cukru do Anglie, a cukrovary hned žádají pomoc od státu. Macek ukazuje, že Anglie jedná zrovna tak, jak jedná ve větším rozsahu náš stát sám. Základem ochranné politiky jest stará nauka merkantilistická, podporování tendence, aby se za co nejvíc peněz vyváželo a za co nejmíň dováželo, tedy suroviny dovážet, výrobky vyvážet. K omezení dovozu výrobků slouží jednak cla, potom t. zv. povolovací řízení, při němž ministerstvo obchodu za zvláštní poplatky povolovalo dovoz určitého zboží, potom »kontingenty«, t. j. jednostranně nebo smluvně určená množství zboží, jež smí býti dovezeno, a konečně při zemědělských produktech t. zv. opatření veterinární zakazující dovoz dobytka, rostlinných produktů atd. s odůvodněním, často lichým, aby se nepřenesla nákaza. Československo se dostalo v užívání těchto ochranných opatření na přední místo v Evropě a způsobilo si tím obtíže ve sjednávání obchodních smluv i s nejdůležitějšími odběrateli. Podle Macka má býti v zahraniční obchodní politice dbáno zásady: co nechceš, aby ti jiní činili, nečiň ty jim, a co chceš, aby ti činili, ty dělej napřed sám.

KOMU PATŘÍ MANDÁTY.

U příležitosti rozhodnutí volebního soudu o mandátech pp. Stříbrného a Trnobranského řeší znovu *Ferd. Peroutka v Přítomnosti* č. 21. otázku, zda jest správné, že poslanec, který podle ústavy nepodléhá žádným příkazům, musí se přece podrobovati příkazům své strany a může od ní býti zbaven

mandátu, dostane-li se s ní do rozporu. Peroutka to pokládá za degradování poslanců na služby stran, ale nechce zavíratí oči před skutečností, že se na tom nedá nic změnit, ježto o tom všechny strany souhlasí. Snad je možno hledat způsoby, jak i za těchto okolností zajistiti důstojnost postavení poslancova. Dnešní stav jest nezměnitelný hlavně proto, že jest založen na poměrném volebním řádu. Volí se celá kandidátní listina, ne jednotlivec, případně přestupy poslanců po volbách by měnily poměr zastoupení stran. Poslanec může býti plně svobodný vůči straně jen při většinových volbách, při dobytí mandátu bojem může proti muži v jednom okresu. Pak dostává hlasy pro svou osobu, ne pro stranu, může býti volen i od těch, kteří by s jeho stranou jako celkem nešli, zejména při užších volbách. U nás však bojuje volební boj strana pomocí svého celého organizačního aparátu a strana dostává hlasy, ne jednotlivec. Politikové odpadnuvši od strany ztrácejí u nás rychle význam. Nelze ovšem tvrditi, že by poslanec ponechaný sám sobě nutně musil jednat moudřeji než pod vlivem strany. Hlavní jest, že strany trvají na tom, že jim patří mandáty. Právní věda je v tom podporuje, Weyr i jeho učitel Kelsen vidí v tom logický důsledek poměrného zastoupení. Výsledkem však jest, že mizí z parlamentu ovzduší volného rokování, poněvadž jest marno snažiti se přesvědčiti poslance. Ustanovení ústavy o svobodě poslance jsou opsána z ústav států, kde jest většinové volební právo. Snad by přece prospělo uzákonění stran a zavedení volby poslanců uvnitř stran místo dosavadního jmenování výkonným výborem. Zatím jest jen možno odmítati před volbou podepsání reversu, že se kandidát na rozkaz strany vzdá mandátu. Kdo podepsal, nemá se soudit. Panství stran přerostlo všechny theoretické předpoklady a je nutno hledat proti němu nějakou protiváhu.

Peroutkova úvaha není úplná. Nejde o panství stran, ale o panství výkonných výborů. Věc se má tak: poslance volí určitá massa voličstva a to povinně, nemůže nevoliti; z voličů určité strany jest jen malá část ve straně organisována a ještě z této menšiny jen nepatrný zlomek se účastní tak vnitřního života strany, aby měl vliv na zvolení výkonného výboru, který jest volen bez povinné účasti a bez poměrného zastoupení. Volím-li tedy poslance s vědomím, že o jejich jednání bude rozhodovati výkonný výbor a nejsem-li s tím spokojen, pak jest mou povinností usilovati o nabytí vlivu na složení výkonného výboru jakožto instance skutečně rozhodující, čili vstoupiti do strany a pracovati v ní. Musím si uvědomiti, že nikoli volby do zákonodárných sborů, ale volby do výkonných výborů rozhodují o politice strany. Jest přece nesmyslem rozhořčovati se nad tím, že volím poslance podléhající pak nějakému vlivu a vzdávati se všeho působení na tohoto zdánlivě všemocného činitele, který jest konec konců ještě více v rukou straníků než poslanci sami. Protestovat proti volební povinnosti, jde-li o volbu poslance a volat na stát, aby uzákoněním politických stran donutil straníky, aby se o stranu starali, jest věru divná logika, (ač nechceme tvrditi, že jest to názor Peroutkův). Co se týče onoho ovzduší volného rokování v parlamentě, má Peroutka pravdu, že nemůže jíti o přesvědčování poslanců, ale věc se také tak cítí a proto se u nás velmi často mluví z oken, pro činitele mimoparlamentní, vedení stran, zejména však pro veřejné mínění obecné i vnitrostranické od něhož se očekává vliv na rozhodnutí strany spíše než od změny názorů jejich poslanců. Podobně členové důležitých parlamentních výborů mají k výkonným výborům svých stran i když v nich nezasedají, zpravidla blíže, než průměrný poslanec.

HOSPODÁŘSKÝ OSUD SLOVENSKA.

V 2. čísle *České revue* reagoval *V. Dvorský* na brožuru *ing. O. Kappa* »Potřeba soustavné hospodářské politiky na Slovensku« a na článek *Karla Stloukala* v *Národních listech* 7. dubna t. r. a uvádí na pravou míru některé ukvapené úsudky o hospodářské situaci a politice slovenské. Jest falešné tvrzení, že obě území zcelená v nový stát, t. j. země historické a Slovensko s Podkarpatskou Rusí, byla vytržena ze starých vžitých svazků, neboť mezi nimi nebylo celní hranice a obě části se toliko vyloučily z bývalého hospodářského celku dříve jim společného. Průmysl slovenský a podkarpatský stejně

nebyl dříve chráněn před českým, moravským a slezským, jako není chráněn dnes, naopak získal nabytím vlivu na politiku dopravní, tarifní atd. Slovensko a Podkarpatská Rus jsou země chudší než země historické, ale také než Maďarsko, a nad to za starého hospodářsko-politického systému patřily k zemím zanedbávaným, od nichž rozlišovány země favorisované, jako země alpské a střední Uhry. Většina slovenských bolestí jsou společné bolesti československé, ba často evropské. Nelze mluvit o zvláštní prosperitě slovenského průmyslu před rozpadem Rakousko-Uherska, jenž nikdy nesnesl srovnání s průmyslem v zemích českých. Nad to měl za jednu z podmínek prosperity nízké mzdy a bezprávné postavení slovenského dělnictva. Slovenský průmysl má v mnohém ohledu stejně výhodné podmínky prosperity jako v zemích českých, na př. stejně daleko k uhelným pánvím. Má k dispozici bohatství využitkovatelných vodních sil, výhodněji si opatřuje naftu domácí i cizí, má sice železné rudy horší kvality, ale má velké bohatství lesní a zemědělských produktů. Vinna je celková zaostalost. Třeba zvětšiti výnos zemědělství, zejména však v oboru státní správy budovati komunikace, stavby železniční, přístavní, silniční, regulace toků, jež také prospějí zaměstnáním necvičeného dělnictva.

MEZINÁRODNÍ POSTAVENÍ ČESKOSLOVENSKA DNES A PŘED DESÍTI ROKY.

Revue *Nové Čechy* zahájila své č. 7./8. úvahou Dr. Rudolfa Brože srovnávající mezinárodní postavení našeho státu dnes se stavem po skončení světové války. Byli jsme nesení všeobecným proudem víry ve vítězství spravedlnosti, svobody, sebeurčení, patřili jsme k táboru vítězů, ostře oddělenému od tábora poražených. Dnes prý není této víry, není spojenecké jednoty, každý stát se zajišťuje pro sebe předválečnými methodami mezinárodní politiky. Tehdy prchající německý císař byl symbolem starého řádu, triumfálně vítaný americký prezident symbolem řádu nového. Císař se sice nevrátil, ale americký prezident byl zrazen svým národem. Dnes se současně s diskussí o odzbrojení vyjednává o vojenské smlouvě mezi Itálií a Maďarskem. Souběžně s morálním ovzduším se změnila i politická konstelace, zejména v poměru Německa a Francie, bývalí nepřátelé usilují o poklidný sousedský poměr, jemuž se i my přizpůsobujeme. Hlavním však rozdílem pro naši mezinárodní posici jest dorozumění italsko-maďarské. Význam Maďarska neobyčejně stoupl, jak svědčí zejména projednávání stížnosti maďarských velkostatkářů postižených rumunskou pozemkovou reformou nebo projednávání případu svatogothardského. Maďarsko se připravuje k odvetné válce proti nám. Jeho spojenec Italie se chystá k válce s Jugoslavií o druhý břeh Jaderského moře. Naše spojení vůči Jugoslavii způsobuje, že stojíme jednou nohou na Balkáně, odvěkém zřídle zmatků a mezinárodních poruch. Naše mezinárodní postavení není zdaleka tak příznivé dnes, jako bylo před deseti lety. — Nechme stranou přesné určení mocenské hodnoty činitelů jsoucích ve hře i jejich skutečných tendencí, jež přesahuje meze poznámky, a všimněme si jen Brožových obecných úvah o úpadku vlivu myšlenek svobody, sebeurčení, demokracie, spravedlnosti, nové diplomacie atd. Brož z nich nevyvozuje závěru, ale často slyšíme a čteme závěr, že tedy jest třeba chopiti se pěstění tendencí vítězících, materiálních zájmů, mocenského vlivu atd., a vzdáti se oněch myšlenek ethických jako pošetilých snů. Jest to roztrpčený závěr psychologicky pochopitelný, ale naprosto nesprávný, jenž by hlásal v mezinárodní politice podporování toho, co jest proti nám, a opouštění toho, co jest pro nás.

LITERATURA.

FRANÇOIS CHARLES-ROUX: TROIS AMBASSADES FRANÇAISES À LA VEILLE DE LA GUERRE. Paris, Plon 1928. XLIII- 223 str.

Titul knihy »Tři francouzská velvyslanectví v předvečer války« je jistě lákavý pro Francouze, ale sotva upoutá cizince; páskový titul »Agonie míru« připomíná události, jež se nám už nezdaří aktuál-